

Wederopbouw van een levende waterbron Garderen in de ban van renovatie oude dorpspomp

Wat begon als een soort wild plan, is uitgegroeid tot een project waar heel Garderen zich momenteel mee bezighoudt. De oude dorpspomp op de Putbrink moet weer in ere hersteld worden. Met een mechanisch werkende slinger en helder bronwater. „Precies zoals het vroeger was, niet met een motortje natuurlijk.” Eind april wordt de nieuwe waterpomp feestelijk in gebruik genomen.

Door Wouter van Dijk

Foto's: Evita Klootra

en werkgroep 'Zomer in Gelderland' Maar liefst 32 keer is Cees van den Brink inmiddels met behulp van een stoeltjeslift afgedaald in de metersdiepe put. Met een mijnwerkerslampje op, maar zonder knikkende knieën. „Toegegeven, de eerste keer dat ik naar beneden ging, donderdag 20 oktober, vond ik het toch wel spannend. Er zijn uit de overlevering verhalen bekend over verongelukte mensen die in vroeger tijden in de schacht verdwenen zijn en er werd schuchter gesproken over duizenden oude munten in de put, dus je weet maar nooit.”

Wat hij aantrof waren geen beenderen en ook dukaten vond hij niet. Wel een schacht van 23 meter diep in een prima staat en met onderin een levende bron. „En daarmee hadden we de zekerheid dat het in ere herstellen van de pomp op de Putbrink een realistisch plan zou zijn. Niet alleen financieel, maar ook technisch; het had immers gekund dat de bron zou zijn opgedroogd.”

Na die eerste afdaling in de toen nog benauwde schacht startte Van den Brink de werkzaamheden om de waterpomp weer tot leven te wekken. Te beginnen met het verwijderen van twee kuub puin uit de schacht, een heleboel emmertjes vol. Inmiddels is het ruim vier maanden later. Maanden waarin Van den Brink - met toestemming van zijn vrouw - elke vrije zaterdag besteedde aan de put. Afgelopen zaterdag verwijderde hij het stenen deel aan de achterkant. „Dat hoort niet bij het origineel, maar is er in de jaren veertig aangebouwd, toen de waterput ten behoeve van de Garderense brandweer van een elektrische pomp werd voorzien. De achterkant van de pomp is er bijzonder mooi achter vandaan gekomen. Een kwestie van de hogedrukspuit erop en klaar. Nu ben ik dan ook zover dat we kunnen starten met de wederopbouw. Alle onderdelen die ik los kon maken aan de put heb ik gedemonteerd en vervolgens de verroeste of verrotte delen gerenoveerd of waar nodig vervangen. Nu ga ik alles herplaatsen.” Om het uiterlijk van de 'nieuwe' Putbrink nog even geheim te houden voor Garderen, zet hij daarvoor komende weken een tent om de put.

Met de renovatie van de oude put aan de Dorpsstraat komt een eind aan bijna zestig jaar 'drooglegging' in Garderen. „Het is niet alleen iets nostalgisch waar wij het om doen, maar het heeft ook een sociaal-maatschappelijke functie”, zegt Hetty Bronkhorst. Samen met onder anderen Willie Mulderij en Alice Teunissen is zij de drijvende motor achter het initiatief. „Dat begon eigenlijk met een telefoontje van Omroep Gelderland, in maart vorig jaar. Of wij als dorp mee wilden doen met het programma 'Zomer in Gelderland', waarbij we op één dag een bijzondere opdracht moesten vervullen. Zou

dat lukken, dan ontvingen we duizend euro, te besteden aan een doel voor de dorpse samenleving." Mulderij: „Vanuit de plaatselijke Oranjevereniging hebben we enthousiaste dorpsbewoners gevonden en met elkaar de schouders eronder gezet.”

In augustus was het zover en kreeg Garderen de opdracht om in één dag een levende Nachtwacht na te bootsen, een keuken uit de Gouden Eeuw te realiseren en tijdens de live-uitzending aan het eind van de dag een publiek bij elkaar te krijgen van minimaal 150 mensen. Mulderij: „En dat is een groot succes geworden, dus kregen we de cheque van duizend euro.”

De opdracht en het geld gaven de leden van werkgroep 'Zomer in Gelderland' direct de taak een geschikt doel te vinden. „En toen we opperden om er dan voor te zorgen dat de pomp op de Putbrink weer zou gaan stromen, was iedereen meteen enthousiast”, zegt Teunissen. „Het gaat wat ons betreft dan ook veel verder dan alleen een pomp waar weer water uit komt. De waterput is van oudsher de plek waar dorpingen bij elkaar kwamen, waar roddels en achterklap uitgewisseld werden, waar de brandweer van Garderen in de jaren veertig uit ontstaan is, waar later de groepsfoto's van de basisschool geschoten werden, kortom een plaats van betekenis. Natuurlijk zal het nu anders zijn omdat water halen niet meer het doel is. Maar toch denken we dat een werkende pomp een samenbindend karakter krijgt.”

Teunissen: „Vergeet ook de toeristische waarde niet. Ik zie nu al vanuit mijn huis tegenover de brink toeristen rond de put drentelen uit nieuwsgierigheid. Als er straks weer met de slinger water gehaald kan worden is dat natuurlijk een prachtplek voor vakantiekiekjes. En als het warm is kunnen kinderen er fantastisch spelen. Dan stuur ik mijn kinderen er alleen wel met lieslaarzen heen.”

De waterpomp bestaat in zijn huidige staat op zijn minst sinds 1900. Dat weten de Garderenen zeker, want uit die tijd is een foto gevonden van de pomp. „Die plaat plus enkele tekeningen met technische gegevens zijn voor mij de leidraad voor de wederopbouw”, zegt Van den Brink. „We willen het bouwwerk precies zo hebben zoals hij in 1900 was. Op die wijze hopen we ook dat de gemeente de pomp zal opnemen als gemeentelijk monument.” Hoe precies de oude situatie wordt teruggebracht, hangt nog even af van enkele oude inwoners met een goed geheugen. „Want het is niet helemaal duidelijk meer of de houten draagconstructie aan de bovenkant een donkergroene of een bruine kleur had”, zegt Teunissen. „Dat is op de zwartwit-foto uiteraard niet te zien.”

Ergens in de jaren vijftig, toen het dorp inmiddels waterleiding had, verloor de put zijn bestaansrecht. Bronkhorst: „Omwonenden hadden, zo hebben we begrepen, last van opgeschoten jeugd die niet van de slinger af kon blijven, dus werd deze vastgezet en kwam er, tot nu toe, geen water meer uit de bron.”

Is het huidige bouwwerk ruim een eeuw oud, de locatie van de put kent een veel oudere historie. „De oudste bronnen die melding maken van de put stammen uit 1465”, zegt Van den Brink. „En misschien gaat de geschiedenis nog wel verder terug. Het dorp Garderen is wellicht ontstaan omdat hier een waterbron aanwezig was.” Voor Van den Brink, met een eigen bedrijf voor sierhekwerk in het dorp, is het hele putproject inmiddels bijna een obsessie geworden. „Ik was, samen met John Heimgartner, direct enthousiast om hieraan mee te werken, want het bouwwerk heeft

me altijd al gefascineerd. Ik heb er zelfs in het verleden over nagedacht de pomp in het klein na te bouwen in mijn eigen tuin." In eerste instantie maakte hij een globale begroting. Inmiddels is duidelijk dat die laag was ingeschat en er aardig wat meer geld nodig is. „Ik heb het project inmiddels gedeeltelijk zelf gesponsord." Mulderij: „En bedenk daarnaast dat Cees er elke vrije zaterdag in steekt. Zonder hem was dit nooit een realistisch plan geweest, niet alleen omdat wij niet naar beneden durven, de schacht in."

Voor haar en de andere initiatiefnemers is het wel zaak verdere financiering rond te krijgen. „Naast de duizend euro van Omroep Gelderland hebben we 1300 euro ontvangen van het Rabofonds en meerdere bijdragen van onder meer ondernemers uit het dorp en Plaatselijk Belang Garderen. Omdat we nog extra geld nodig hebben, schrijven we nog fondsen aan. Maar we hebben er vertrouwen in dat het goed komt." Teunissen: „We hebben ook de gemeente Barneveld benaderd. Daar kregen we als reactie dat de gemeente ons vrijlaat in ons werk, maar het project niet financieel ondersteunt. Jammer, want wij zorgen er met elkaar wel voor dat straks een gemeentelijk monument behouden blijft voor het nageslacht. Dat is toch ook wat waard?"

In reactie hierop meldt gemeentewoordvoerder Margot de Lange dat bij de gemeente geen schriftelijk subsidieverzoek bekend is. „Daarnaast is de pomp geen monument en het ligt momenteel ook niet in de bedoeling deze als zodanig aan te wijzen."

Een ander mogelijk 'lucratief' plan is om Garderens bronwater uit de put te gaan bottelen voor verkoop. „Al zitten daar nog haken en ogen aan, omdat het water goedgekeurd moet worden door de inspectie", zegt Van den Brink. „Maar voor een put die zoveel jaren stil heeft gestaan komt er heel fris, schoon en vooral lekker drinkwater uit. We laten de put, waar nu sinds enkele weken weer water uit komt, komende tijd even met een motor doorlopen om de zaak schoon te spoelen. Straks verdwijnt die motor en kan je alleen nog met de slinger, net als vroeger, het water oppompen. Een bordje bij de put 'pas op, dit is geen drinkwater' was dan ook voor ons geen optie geweest. Het moet echt weer zijn zoals het vroeger was."

Mulderij: „Met de hernieuwde Putbrink willen we de historische sociale ontmoetingsplaats middenin het dorp terugkrijgen. Daarin zijn we nu al geslaagd, als je ziet hoeveel dorpsgenoten langskomen voor een praatje als Cees er op zaterdag aan het werk is. Voor ons is het duidelijk; dit project wordt gedragen door het hele dorp. Het is ook niet voor niets dat er al plannen zijn een afbeelding van de put toe te voegen aan de Garderense vlag."

De officiële heropening van de pomp op de Putbrink vindt plaats op vrijdag 27 april, om 19.00 uur.